

Prepoznavanje tveganj za rake prebavil med mladimi: vloga in odgovornost družinskih zdravnikov

Prim. prof. dr. Danica Rotar Pavlič, dr. med.

25. november 2025

Vsebina predstavitve

- Predstavitev navideznega bolnika.
- Osvetlitev dejavnikov tveganja.
- Povzetek simptomov.
- Vpliv na kvaliteto življenja.
- Povzetek.

Uvod

- Medtem ko se je splošna incidenca raka na želodcu v zadnjih 50 letih v mnogih državah vztrajno zmanjševala, se stopnje raka gastroezofagealnega raka v zahodnem svetu na splošno povečujejo, zlasti med mladimi odraslimi.

Vir: Stanich P.P., Pelstring K.R., Hampel H., Pearlman R. A High Percentage of Early-age Onset Colorectal Cancer Is Potentially Preventable. Gastroenterology. 2021;160:1850–1852. doi: 10.1053/j.gastro.2020.12.009.

Navidezni 41 letni bolnik

- Poročen, dva otroka.
- Družinska anamneza: oče umrl zaradi raka na črevesju.
- Dva meseca pred pregledom je opazil svežo kri na blatu.
- Rektalni pregled: 7 cm od anokutane linije tipna zadebelitev.
- Kolonoskopija: adenokarcinom.
- Klinični stadij cT3b, N1

- Konzilij.
- Predoperativna kemoterapija s kapecitabinom.
- Obsevanje.
- Abdominoperitonealna resekcija.
- Anus preter.
- Ambulanta za genetsko svetovanje Ol.

Zakaj je zgodnje odkrivanje tako pomembno?

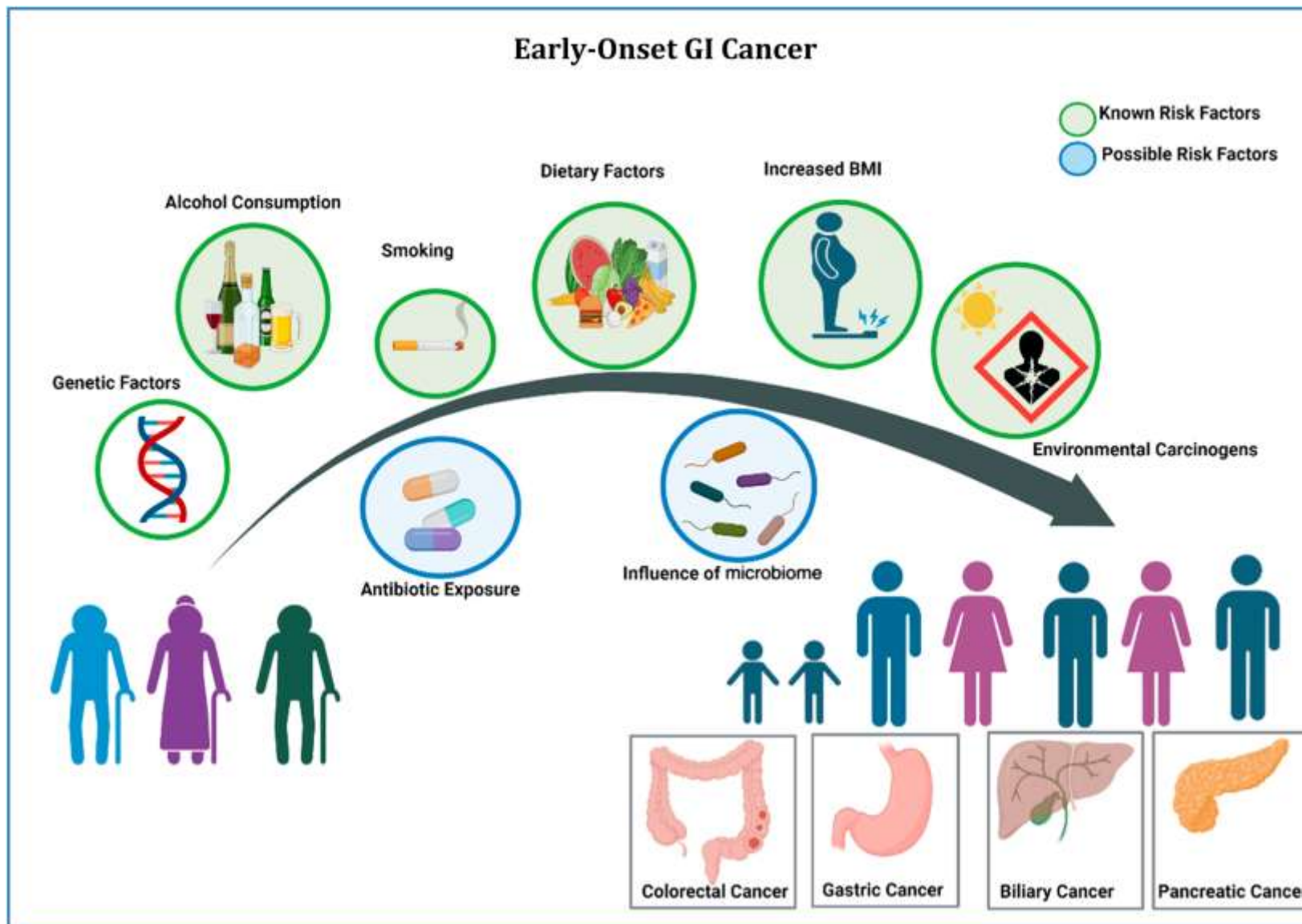
- Ko se bolniki soočijo z diagnozo karcinoma in upanjem na ozdravitev, se jim stoma morda zdi majhna cena.
- Kvaliteta življenja: upoštevanje fizičnega zdravja, funkcionalnega stanja, socialnega, psihološkega in duhovnega počutja.
- Življenje s stomo je zahtevna situacija iz različnih razlogov, vključno z nenadzorovanim prehodom plinov skozi njo, vonjem, drisko in puščanjem okoli stome.

Dejavniki tveganja

- Spol: Moški > Ženske.
- Rasa in regionalne razlike.
- Adenokarcinom požiralnika: Barrettov požiralnik, debelost.
- Ploščatocelični karcinom: ustna higiena, kajenje tobaka.
- Rak želodca: okužba s *H. pylori*, debelost, prekomerno uživanje alkohola, družinska obremenitev, mutacija zarodne linije CDH1, Lynchov sindrom, sindrom juvenilne polipoze, Peutz-Jeghersov sindrom.
- Malignomi jeter: kronična okužba s hepatitisom B, kajenje tobaka, primarni sklerozirajoči holangitis, parazitske okužbe, hepatolitiza, družinska anamneza HCC, družinska anamneza okužbe s hepatitisom B, prirojene motnje žolčevodov.

Vir: Vishwanath A, Krishna S, Manudhane AP, Hart PA, Krishna SG. Early-Onset Gastrointestinal Malignancies: An Investigation into a Rising Concern. *Cancers* (Basel). 2024 Apr 18;16(8):1553. doi: 10.3390/cancers16081553

Dejavniki tveganja

- Rak trebušne slinavke: prekomerno uživanje alkohola, kajenje tobaka, sladkorna bolezen, debelost, družinska anamneza adenokarcinoma trebušnega duktala, več mutacij zarodne linije (BRCA1/2, PALB2, APC ATM, CDKN2A, MLH1, MSH2, MSH6, PMS2, EPCAM STK11, PRSS1).
- Rak debelega črevesa in danke: manjši vnos prehranskih vlaknin, prekomerno uživanje alkohola, večje uživanje rdečega mesa, pomanjkanje redne uporabe nesteroidnih protivnetnih zdravil in nižja izobrazbena raven, Lynchev sindrom, familiarna adenomatozna polipoza, sindrom juvenilne polipoze, Peutz-Jeghersov sindrom, PTEN-hamartom.

Vir: Vishwanath A, Krishna S, Manudhane AP, Hart PA, Krishna SG. Early-Onset Gastrointestinal Malignancies: An Investigation into a Rising Concern. Cancers (Basel). 2024 Apr 18;16(8):1553. doi: 10.3390/cancers16081553

Simptomi

- Prebavne motnje
- Zgaga
- Slabost in/ali bruhanje
- Bolečina
- Nepojasnjena izguba teže
- Kri v blatu
- Občutek sitosti po zaužitju majhne količine hrane
- Nepojasnjena vročina
- Dušenje ali težave pri požiranju
- Nenadno otekanje trebuha
- Rumena koža in beločnice

Navidezni bolnik

- Delovni invalid III. kategorije zaradi posledic bolezni.
- Pravica do premestitve na drugo delovno mesto: brez del v globokem predklonu in brez premeščanja bremen težjih od 10 kg s polnim delovnim časom.

Empatija ... postavite se v kožo druge osebe ...

Besedna:

"To mora biti zelo težko."

Nebesedna:

Zaskrbljen izraz obraza.

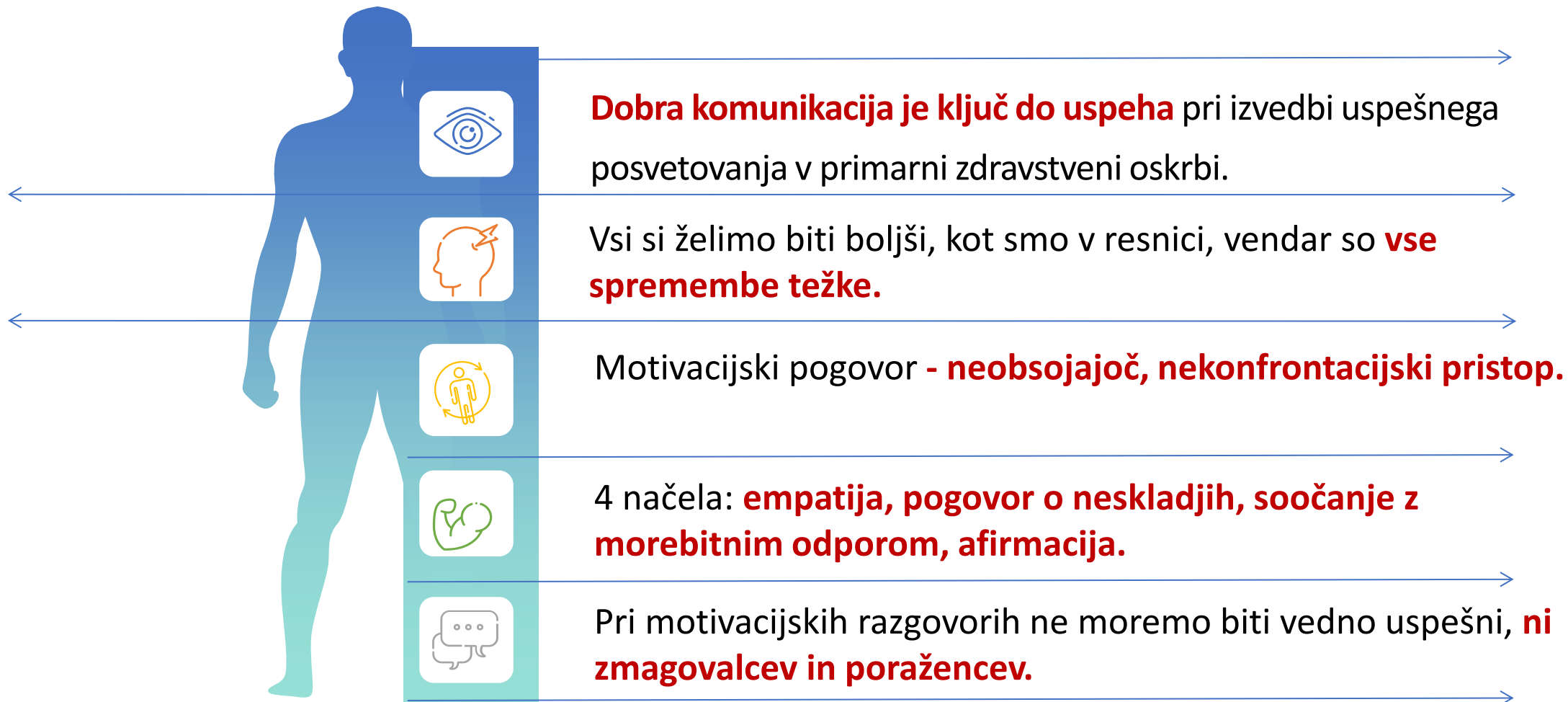
Kimanje z glavo.

Odprta drža.

Dotik.

Sporočila za domov

Zaključek

- Malignomi debelega črevesa in danke, želodca, trebušne slinavke in žolčevodov so se v zadnjih tridesetih letih povečali med mladimi odraslimi.
- Zgodnji presejalni pregledi za populacije z visokim tveganjem, kot so tiste z uveljavljeno družinsko anamnezo in/ali genetsko predispozicijo, lahko pomagajo pri preprečevanju raka in zmanjšajo obolevnost za rakom z zgodnejšim odkrivanjem in zdravljenjem.
- Posamezniki z debelostjo, Crohnovo boleznijo ali ulceroznim kolitisom, sedečim življenjskim slogom, sladkorno boleznijo, anamnezo kajenja in nezdravimi prehranjevalnimi navadami so še posebej ogroženi.